

vent atés una xifra crescuda. facin que no es trobi a Londres un sol treballador pobre en la impossibilitat d'obtenir, a una taxa proporcionada al seu petit jornal, un allotjament confortable i sa per ell i la seva família". Aquest noble pensament ha trobat en la realitat una franca realització. En 1912, la fundació comptava 20 grans casals, en els quals s'hostatjaven 6,000 famílies compostes de 20.000 persones, i representava el valor de 40 milions de francs. Picot calculà que, al centenari de la mort de Peabody, l'obra valdria dos mil milions i hostatjaria 350 mil famílies (Canvi i valor del diner d'avant-guerra).

Respecte al seu èxit, sota el punt de mira higiènic i moral, la fundació era fidel al pensament del seu fundador. La mortalitat dels seus habitants, gent pobra i obrers miseriosos, era de 14.4 per cent, mentre que el conjunt de la ciutat, barriades riques i pobres en proporció mitjana, donava la de 15.7 per cent. La natalitat, prova clara no sols de moralitat sinó també de benestar i confiança en l'esdevenidor, atenyia, en 1912, a 33.2 per cent, superior en 4.7 a la mitjana de Londres. I diu Carrière, del qual extractem bona cosa d'aquestes dades, que "la moralitat és tal, que el títol de llogater de les cases Peabody és equivalent a un certificat de bona conducta".

Rothschild, en 1904, donà 10 milions de francs per l'edificació de tres grups de cases de veïnat dotades de tots els perfeccionaments tècnics i de confort com llum elèctrica, aplicació de la força elèctrica a les màquines de cosir dels seus llogaters, muntacàrregues pels tallers...

Entre els tres grups s'hi hostatjaven 321 famílies, amb un conjunt de 1,183 persones, de les quals 573 eren criatures. Hi havia també 36 tallers. "És una ciutat i un rusc", diu Carrière.

Seguint el mètode Peabody, el capital donava el 3 per cent per a augmentar l'obra.

En una d'elles, la del carrer de Prague, número 8, s'inauguraren en 1910 obres socials com una *pouponnière*, una escola d'infants, cursos per adults, un dispensari i un restaurant familiar que a preus molt baixos servia menjars, no sols per a fer-ne ús allí mateix, sinó acondicionats per a emportar-se'ls els llogaters a la seva casa.

Podríem citar-ne moltes més d'aquestes fundacions filantròpiques que honoren els fundadors i són un exemple a seguir, però no ens proposem fer-ne l'inventari. Només ens interessa en aquests

moments donar una visió ben vivent, recollida de la realitat, del que pot ésser i té d'ésser en l'esdevenidor la casa obrera: una defensa colectiva dels seus habitants i una educació moral. Totes aquestes fundacions, quant a delicadeses i atencions pels seus veïns, arribaren a un grau enter-nidor; així, en una d'elles, edificada a París per la *Société anonyme des logements économiques pour familles nombreuses*, i en la qual de 620 persones que l'habitaven 427 eren criatures—car no s'admetien famílies que no tinguessin menys de tres infants—, hi havia, a més de l'escala pels grans, una de petits graons per la quitxalla.

Estem molt lluny dels bons temps d'abans de la guerra; avui, entre tots, tenim de pagar la renda i amortitzar el capital emprat en anorrear-se els homes uns als altres com a feres; sobre la vida dels morts, sobre la invalidesa de molts ferits pot passar-s'hi l'esponja i esborrar el rastre, però no sobre el diner deixat pel rendista i el banquer. En aquells temps, aquestes obres no eren un mal negoci, fins es podia tenir pietat i amor als homes guanyant-hi diners; la fundació Peabody donava el 4 per cent, la de Rothschild el 3, que es dedicaven a intensificar l'obra, però la "Companyia de lloguers perfeccionats" anglesa, donava el 5 per cent als accionistes i la parisenc que havia estat creada per a constituir lloguers a famílies nombroses, els donava el 6'3 per cent. Lluny estem d'aquells temps en els quals Mangini, president de la *Société anonyme de logements économiques et d'alimentation de Lyon*, quan el Dr. Cazalis, entusiasmat de la seva actuació social—construcció de 120 cases i organització de varis restaurants econòmics—li preguntava quin dèficit portava la seva obra, ingènuament contestava: "Si jo hi perdés, no tindria cap mèrit". Lluny estem d'aquells temps que Milà, la ciutat socialista de la Itàlia d'abans del feixisme que tant féu per la millora de la llar obrera, es posés seriosament a discutir problemes de la calefacció central per barriades, com una funció del Municipi.

Però, per lluny que n'estiguem, els neguits i els dolors dels homes són ben presents i l'Estat i el Municipi han de continuar la labor que iniciaren els filàntrops i l'actuació de corporacions a les quals empenyia en el seu obrar, no principis d'administració i d'estalvi, sinó alts principis polítics informats per l'amor al proïsme. No és funció